

Finnmarkseiendommen
Finnmarkkuopmodat

Miljødirektoratet

HØRINGSUTTALELSE: IKKE ÅPNING AV LAKSEFISKE I SJØ I TANA, BERLEVÅG, GAMVIK OG YTRE DELER AV LEBESBY OG NORDKAPP KOMMUNER

Finnmarkseiendommen/Finnmarkkuopmodat (FeFo) viser til høringsnotat - forslag om å ikke åpne for fiske etter anadrome laksefisk med faststående redskap i sjø i Berlevåg, Tana og Gamvik kommuner samt ytre deler av Lebesby og Nordkapp kommuner i Finnmark i 2021. Forslaget legger opp til at det åpnes for fiske i henhold til ny forskrift fra 1. januar 2022.

Forslaget er sendt på høring etter at det ble kjent at bestandssituasjonen for laks i store deler av Tanavassdraget er alvorlig og ikke produserer et høstingsverdig overskudd. Parallelt med høringen fra Miljødirektoratet, har Norge og Finland blitt enige om å stenge alt fiske etter laks i Tanavassdraget i 2021. Videre foreslår Artsdatabanken at atlantisk laks fra kommende år føres opp på rødlista som "Nær truet" på bakgrunn av lang tids nedgang i laksebestandene i Norge. FeFo er grunneier på Finnmarkseiendommen, som utgjør cirka 95 % av Finnmark. Innenfor rammene av Finnmarksloven og annet relevant lovverk, forvalter FeFo blant annet utøvelsen av fiske etter anadrome fiskearter i både sjø og elv på Finnmarkseiendommen.

Høringsforslaget berører sjølaksefiskere på Finnmarkseiendommen og innebærer at rettighetshaverne i beskrevne områder ikke vil kunne fiske etter laks med faststående redskap i sjø i 2021. Lokale laksefiskere i både elv og sjø er rettighetshavere i henhold til finnmarksloven, og på selvstendig rettsgrunnlag basert på alders tids bruk. I en reguleringsperiode, er det viktig at disse brukergruppene hensyntas.

FeFo deler Miljødirektoratet sitt syn på at det er behov for å gjøre kraftige tiltak for å sikre Tanalaksen og oppbygging av laksestammene her til et nivå som igjen kan produsere et høstingsverdig overskudd. Vi oppfatter likevel at tiltaket om ikke å åpne for sjølaksefiske i Tana, Gamvik, Berlevåg samt ytre deler av Lebesby og Nordkapp kommuner i 2021 som et for inngripende tiltak sett i lys av rettighetssituasjonen og vil med dette foreslå alternativer som i større grad kan bidra til å opprettholde sjølaksefisket i området. Det vil ta mange år før Tanavassdraget tar seg opp igjen, og det er viktig å finne løsninger som over tid kan ivareta det tradisjonelle sjølaksefisket og samtidig skje innenfor rammer som anses som bærekraftig over tid.

FeFo vil med dette gi følgende innspill til høringen:

1. Utsettelse av fangstvindu

Det er hunnfisk som vandrer inn tidligst på vår og forsommer, og det er antall gytemodne hunnfisk som er begrensende for gytingen. Hannfiskene vandrer inn noe senere, og blant hannfiskene er en betydelig andel smålaks. Siden hunnfisken vandrer inn tidligst blir den utsatt for størst fangsttrykk. Ved å utsette sesongstart vil man kunne redusere fangsttrykket på hunnfisken i sjøen. Videre bør det vurderes å kunne forlenge fangstvindu i etterkant. Da vil man i stor grad kun fangste på hannfisk, samtidig vil man fangste på eventuell rømt oppdrettslaks. Innblanding av rømt oppdrettslaks kan ha negativ innvirkning på arvematerialet i en laksebestand, og særlig sårbart vil dette være i svake bestander som består av få individer. Rømt oppdrettslaks kommer gjerne sent på elva, og vandrer opp så langt de kommer. I Tanavassdraget er det i de øverste områdene at man finner de svakeste

bestandene og som slik sett er mest utsatt for genetisk utvanning. En utvidet sjølaksesesong i august kan bidra til å dempe mengden rømt oppdrettslaks som går på elva i Tana.

2. Kultivering

Kultivering av vassdrag ved stryking av rogn og melke fra stedegen gytefisk og etterfølgende klekking av rogn og oppføring av yngel for utsetting har vært gjort en rekke steder i Norge og i utlandet. Naturlig reetablering av laksestammene vil ta svært lang tid, og i Tana bør myndighetene se nærmere på muligheten for å styrke hastigheten for reetablering ved aktiv kultivering for utvalgte laksestammer i Tanavassdraget. Kultiveringsvirksomhet kan knyttes opp mot villakssenteret i Tana og/eller Tana Fiskeforvaltning, og kan i tillegg til å være et fiskeforbedrende tiltak bidra til sysselsetting i området.

3. Kompensasjonsordninger for avståelse fra fiske eller ved merking og gjenutsetting av storlaks

Oppkjøp av sjølakseplasser har tidligere blitt gjort både i Trøndelag og i Finnmark. Sjølaksefiskeren kompenseres da for å ikke fiske på plassen vedkommende har fiskerett på. I et næringsperspektiv kan dette gi en vann-vinn-situasjon der sjølaksefiskeren kan få inntekt for å ikke fiske og det går mer laks på elva. Med bruk av kilenot der laksen fanges levende i en notpose, vil det være mulig å slippe forbi individer som er ansett å være viktige bestandsmessig. I Tanavassdraget er det særlig tidlig-vandrende storlaks (hunnfisk) som det er et behov for å verne. I denne sammenhengen mener FeFo at det bør være mulig å se på alternativer for å kompensere sjølaksefiskerne for ikke å fiske deler av sesongen, eller å frede stor holaks i sjøen og kompensere sjølaksefiskerne ved merking/gjenutsetting av stor holaks. Ved et slikt tiltak vil man kunne 1) bidra til oppbyggingen av Tanalaksen og 2) opprettholde sjølaksefisket som aktivitet. Denne brukergruppen kan fange smålaks til egen bruk og 3) oppnå inntekter fra gjenutsatt storlaks til bruk som inntektsgrunnlag for kvoteregulert fangst av andre arter (for eksempel kongekrabbe). 4) Forskingen vil kunne bruke registreringen til vitenskapelige formål som kan styrke kunnskapsgrunnlaget for Tanalaksen ytterligere.

Andre innspill

Miljødirektoratet vedtok tidligere i år å forby bruk av krokarn ved sjølaksefiske i Finnmark. Forslaget om å fjerne krokarn, anser vi at i realiteten vil innebære å fjerne en gruppe rettighetshavere, og med det være en urettmessig inngripen i denne gruppens rettigheter. Det finnes i dag slik vi ser det ikke et faglig grunnlag for de påstandene myndighetene bruker som en begrunnelse for å fjerne krokarn.

God lokal forvaltning har ført til at situasjonen i de fleste elvene på Finnmarkseiendommen har bedret seg siden årtusenskiftet. De fleste elvene våre er nå kategorisert til å ha vesentlig større gytebestand enn målet i henhold til Vitenskapelig råd for lakseforvaltning, og tåler derfor en høyere beskatning enn hva som er tilfelle per nå.

FeFo mener reguleringen av fisket i sjø og elv må være bestandsrettet, basere seg på vitenskapelig og lokal kunnskap, og ta høyde for lokale tilpasninger. Rettighetshavere må involveres i reguleringsprosessene, og ha reell innflytelse på de vedtak som fattes. Dersom det er behov for å regulere fisket i sjøen av hensyn til tidligvandrende storlaks i andre vassdrag i Finnmark, så må det tas hensyn til de ulike brukergruppens rettigheter til laksen som ressurs, der fiske i sjø og elv ses i sammenheng. FeFo mener at en utsatt fiskestart for alle brukergrupper, med fiskestart 15.juni for sjølaksefiskere og lokale stangfiskere, samt fiskestart 1.juli for tilreisende stangfiskere, vil kunne dempe fisketrykket på en måte som vil ivareta laksen og dens rettighetshavere på en tilfredsstillende måte.

I tillegg til regulering av fiske i sjø og elv er det viktig at det rettes søkelys mot alle faktorer som kan ha bestandsregulerende effekt. Predatorer, både i elv og sjø, nevnes ofte som mulige årsaker til nedgang i laksebestandene våre. Etter FeFos mening er det lite kunnskap om de

ulike predatorers effekt på laksebestandene. Derfor bør det prioriteres større forskningsinnsats på dette området. Dette kan gjøres i samarbeid med lokale rettighetshavere (sjølaksefiskere, elvefiskere og forpaktere), samt at det er aktuelt at FeFo også bidrar.
